

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

НЕРУБАЩЕНКО Ірина Анатоліївна

УДК 316.01: 316.47: 316.3

**ГЛОБАЛЬНЕ ГРОМАДЯНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО:
ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Спеціальність 23.00.02 – політичні інститути та процеси

АВТОРЕФЕРАТ
на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник — Ростецька Світлана Іванівна,

кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Офіційні опоненти: доктор політичних наук, доцент,
Хома Наталія Михайлівна,
доцент кафедри теорії та історії політичної науки
Львівського національного університету
імені Івана Франка

кандидат політичних наук,
Драшкович Анастасія Ігорівна,
старший викладач кафедри соціальних теорій
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

Захист відбудеться «9» листопада 2015 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.053.06 в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26, ауд. 55).

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36).

Автореферат розіслано «8» жовтня 2015 р.

В. о. вченого секретаря

спеціалізованої вченої ради

Н. П. Гедікова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Однією зі сучасних тенденцій у світовому політичному процесі є поступове зростання рівня участі громадськості у прийнятті загальнозначимих для усієї планети рішень. Громадянське суспільство усе рішучіше й активніше долучається до обговорення загрозливих глобальних проблем і пропонує своє бачення їх розв'язання. Сьогодні відбуваються процеси глобалізації громадянського суспільства. Зростає усвідомлення людством реальності глобальних викликів, розуміння потреби об'єднання зусиль у боротьбі з транснаціональними загрозами (міжнародний мир, безпека, збереження територіальної та політичної цілісності суб'єктів, регуляція економічних відносин, глобальні епідемії, планетарні наркопотоки, нелегальна міграція, торгівля людьми та ін.), поширення демократії у світі тощо – стають основними причинами об'єднання людей у міжнародні мережеві громадянські ініціативи. Дослідження теми зумовлене невідпинним зростанням рівня взаємопов'язаності та взаємодії між людьми, суспільствами, організаціями, які знаходяться у найвіддаленіших куточках планети, а також потребою осмислення шляхів підвищення ролі громадськості у глобальному врядуванні.

Глобальне громадянське суспільство є міждисциплінарним концептом. Як термін, ідея, соціально-політичний феномен воно сьогодні є предметом вивчення політичної науки, економічної теорії, правознавства, соціальної теорії, соціальної філософії та інших дослідницьких напрямків. Доцільність аналізу цього аспекту посилюється тим, що під впливом глобалізації громадянське суспільство розширюється, утворюються дедалі нові транснаціональні неурядові організації, глобальні рухи, міжнародні наукові та професійні асоціації і под. Водночас сьогодні суб'єкти глобального громадянського суспільства залишаються маргінальними акторами з непрямим впливом на окремі аспекти прийняття глобально значимих рішень, а політична сфера є здебільшого закритою для недержавних організацій.

Потреба наукової концептуалізації феномену глобального громадянського суспільства зумовлюється тим, що саме глобальне громадянське суспільство може стати новою моделлю розвитку, яка дозволила б збільшити інвестування в людський потенціал і убезпечення соціального середовища за умови скорочення участі в цьому держави та залученні нових акторів – громадських транснаціональних суб'єктів. Важливим аспектом дослідження виступає трансформація вітчизняних громадянських інститутів під впливом зовнішніх чинників: у відповідності чи всупереч нових принципів міжнародної взаємодії недержавних акторів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах комплексної науково-дослідної теми кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» «Трансформаційний процес в Україні: основні проблеми та умови їх вирішення» (№ державної реєстрації 0109U000215), одним із виконавців якої є дисертантка.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є концептуалізація розуміння глобального громадянського суспільства, визначення механізму його формування та функціонування.

Для досягнення мети були поставлені такі **завдання**:

- проаналізувати концептуальні підходи до розуміння глобального громадянського суспільства та ролі «глобальної людини» у ньому;
- розширити та конкретизувати поняття «глобальне громадянське суспільство» та екстраполювати його на політичну сферу;
- дослідити суб'єктний склад глобального громадянського суспільства;
- проаналізувати політичний механізм глобального громадянського суспільства через аналіз різноманітних сучасних форм громадського активізму;
- розкрити потенціал новітніх комунікативних практик у формуванні глобального громадянського суспільства;
- проаналізувати механізм краудсорсингу та краудфандингу як технологій мобілізації людських і фінансових ресурсів у проектах глобального громадянського суспільства;
- охарактеризувати особливості процесу формування глобального громадянського суспільства (аналіз стимулюючих і гальмівних чинників його еволюції);
- вивчити процес інтеграції вітчизняного громадянського суспільства у глобальну систему співпраці.

Об'єктом дослідження є глобальне громадянське суспільство як метасуспільна структура для співпраці суб'єктів глобального простору.

Предмет дослідження – шляхи формування, проблеми становлення та перспективи розвитку глобального громадянського суспільства.

Методи дослідження. Методологія даного дослідження складається з сукупності загальнонаукових методів і підходів, а також спеціальних методів.

Для досягнення мети та вирішення наукових завдань дисертанткою застосовувався теоретико-методологічний синтез філософського, політологічного, історичного, соціологічного, економічного й юридичного аналізу глобального громадянського суспільства. Оскільки глобальне громадянське суспільство є об'єктом дослідження низки суспільних наук, то для осмислення проблеми в роботі застосовується міждисциплінарний підхід, який ґрунтується на врахуванні різних наукових методів і соціокультурних вимірів. Методологічну основу дисертації становить комплексне поєднання загальнонаукових і спеціальних методів дослідження. З-поміж загальнонаукових методів пізнання індукція та дедукція забезпечують цілісність, об'єктивність і конкретність наукового дослідження. При аналізі поняття «глобальне громадянське суспільство», екстрапольованого у політичну площину, та політичного механізму його формування та функціонування застосовувалися історико-правовий, порівняльний, структурно-функціональний методи. У процесі з'ясування основних тенденцій розвитку глобального громадянського суспільства дисертантка звертається до методу соціального детермінізму. Аналіз і синтез використовувалися для визначення понять «глобальне суспільство», «глобальне громадянське суспільство» і под. Системний підхід дав змогу розглянути глобальне громадянське суспільство як певну цілісність, утворену сукупністю елементів, які взаємодіють як між собою, так і зі зовнішнім середовищем. Синергетичний метод дав можливість розглядати процес становлення глобального громадянського суспільства як макросоціосистеми в єдності усіх її

компонентів; під час аналізу шляхів формування та перспектив розвитку глобального громадянського суспільства він дозволив врахувати розмаїття чинників, які впливають на цей процес (економічні, культурологічні, психологічні та ін.).

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена як сукупністю завдань, так і способами їх розв'язання. В межах здійсненого автором дослідження отримано результати, що мають наукове значення.

Вперше:

проаналізовано перспективи формування глобального громадянського суспільства та перешкоди у реалізації цього процесу; обґрунтовано, що хоч сьогодні глобальне громадянське суспільство ще не можна розглядати як усталену реальність, але воно є суспільно значимим перспективним проектом, конгломератом груп і рухів, об'єднаних певним баченням ідеалів побудови партнерських відносин на міжнародній арені;

охарактеризовано політичний механізм формування глобального громадянського суспільства як конструйовану недержавними суб'єктами політики систему практик, призначену для реалізації громадських ініціатив у планетарному форматі; оцінено можливості громадського впливу завдяки різним формам громадського активізму та глобального громадського лобіювання;

запропоновано наукові підходи щодо потенціалу технологій громадського краудсорсингу та краудфандингу, які дозволяють мобілізувати людські та фінансові ресурси за допомогою інформаційних технологій задля вирішення суспільно значимих завдань глобального формату.

Удосконалено:

поняття «глобальне громадянське суспільство», під яким розуміється: 1) відокремлена від наддержавних, міждержавних і державно-національних утворень сукупність структур, насамперед недержавних або неурядових організацій (глобальною кооперацією різноманітних організацій), а також окремих осіб зі сформованою та вираженою громадською позицією; 2) спільна діяльність людей, сукупність мережових відносин, сформованих реалізацією спільних інтересів і виробництвом спільних благ на глобальному рівні. Глобальне громадянське суспільство, на нашу думку, є наднаціональною формою громадського активізму, спрямована на вирішення наднаціональних проблем, транскордонне спілкування, глобальну організацію, надтериторіальну солідарність і под.;

теоретико-методологічні позиції щодо ролі окремих суб'єктів глобальної співпраці у формуванні глобального громадянського суспільства та втілення його проектів. Суб'єктний склад глобального громадянського суспільства розглядається як система транснаціональних недержавних акторів (недержавних неурядових організацій, громадських і бізнес-ініціатив, громадських рухів, громад, громадян («людей транснаціональних»)), які слугують альтернативними чи неофіційними каналами спілкування у світовому співтоваристві;

розуміння причин формування громадянського суспільства глобального формату. Серед таких причин виділяємо посилення завдяки неурядовим організаціям демократичних процесів у сфері внутрішньодержавних і міжнародних відносин; зростаюче бажання індивідуумів контролювати процес прийняття рішень

у питаннях, які торкаються їхніх життєвих інтересів; розширення транскордонних зв'язків і зростання можливостей спілкування завдяки технологічному прогресу та ін.;

бачення перешкод у розбудові глобального громадянського суспільства. Серед них: загалом нехарактерне для сучасної людини глобальне мислення (концентрація радше на локальних проблемах); нівеляція у глобальному громадянському вимірі невеликих, локальних утворень, оскільки прерогатива надається великому організму; відбувається нав'язування чужорідних, невластивих принципів врядування; проблематичність формування єдиноприйнятних цінностей для усього людства, ускладнений діалог культур, крос-культурна взаємодія не має загальної підтримки; різний рівень регіонального розвитку традицій громадського активізму та ін.

Отримали подальший розвиток :

наукові підходи до тлумачення чинників становлення глобального громадянського суспільства, якими виступають глобальні комунікації, глобальна економіка, глобальна політика, глобальна культура, глобальна наука, уніфікація стилю життя та ін. Чинниками, які позитивно впливають на еволюцію глобального громадянського суспільства слід вважати: активізацію різноманітних глобальних криз; потреба в асоційованій дії на глобальному рівні задля прийняття глобально важливих рішень; зростання зацікавленості людей у забезпеченні особистісної та планетарної безпеки; еволюція інформаційного суспільства та ін.;

інтерпретація політичних, соціальних, економічних теорій щодо визначення ідейних основ сучасної політологічної концепції глобального громадянського суспільства; пріоритетним стає концептуальне осмислення, що об'єднує усі наукові теорії у новому розумінні ролі та можливостей громадськості у глобальному врядуванні;

дослідницькі підходи щодо взаємозалежності процесів глобалізації та глобального громадянського суспільства, за яким глобальне громадянське суспільство формується у відповідь на виклики глобалізації. Доводиться, що формування глобального громадянського суспільства є відповіддю на глобальну кризу як всеосяжне явище, яке торкається життєво важливих інтереси всіх народів і країн світу, породжене загальними законами існування та розвитку людства;

положення про вплив зовнішніх чинників на трансформацію вітчизняних громадянських інститутів, наслідком чого є поступова інтеграція українських суб'єктів громадянського суспільства до глобального середовища. Закцентується специфіка інтеграційного процесу вітчизняного громадянського суспільства у глобальне: нестабільна структура фінансування; відсутність у свідомості широкої громадськості однозначного сприйняття громадських ініціатив як дієвого способу представництва та захисту власних інтересів; деяка інтровертність українців (тяжіння до малих груп (родини, братства, громади), ніж до великих (організації наднаціонального рівня) груп та ін.

Практичне значення одержаних результатів визначається їх актуальністю, новизною, висновками – загальнотеоретичними та практичними. Теоретична цінність положень дисертації полягає не тільки в їх концептуальному, а й

дискусійно-постановочному характері. Дослідження розширює та поглиблює наукові уявлення про процеси становлення та сутність глобального громадянського суспільства, про особливості становлення та еволюції цього інституту. Основні положення та висновки роботи можуть бути використані у навчальному процесі при підготовці лекцій, підручників, посібників із політології, теорії держави та права, глобалістики, а також у практичній діяльності органів державної влади й органів місцевого самоврядування.

Апробація результатів дисертації. Теоретико-методологічні положення та ідеї, що розвиваються у дисертаційному дослідженні, доповідалися та обговорювалися на міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових, науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах, зокрема на всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання зовнішньої політики України» (Одеса, 13 грудня 2013 р.), «Гуманітарне знання у соціально-правовому дискурсі» (Полтава, 31 жовтня 2014 р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Україна і світ у третьому тисячолітті: політичний, економічний, правовий та культурний виміри» (Одеса, 13-14 березня 2015 р.), Політологічних читаннях імені професора Богдана Яроша (Луцьк, 14 квітня 2015 р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Модернізація соціогуманітарного простору: історичні виклики та перспективи» (Житомир – Вінниця, 14-15 травня 2015 р.), науково-практичній конференції «Комунікація і дисконунікація в умовах розвитку сучасного інформаційного суспільства» (Чернівці, 24 квітня 2015 р.).

Дисертація обговорювалася на методологічних семінарах кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (2013-2015 рр.).

Публікації. Основні ідеї, положення та висновки дисертаційного дослідження викладені автором у 16 публікаціях, 5 яких надруковані у фахових наукових виданнях із політичних наук, зокрема – 1 у міжнародному виданні, 4 – у словниково-довідникових виданнях, 7 тезах виступів на науково-практичних конференціях.

Структура дисертаційного дослідження. Специфіка проблем, що стали об'єктом дисертаційного дослідження, зумовили її логіку та структуру. Робота складається із вступу, чотирьох розділів, поділених на підрозділи, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 163 сторінки. Список використаних джерел – 34 сторінки (281 найменування).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначаються її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, формулюються мета та завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, наукова новизна одержаних результатів, висвітлюється їх теоретичне та практичне значення, наводяться дані про їх апробацію та публікації автора за темою дисертації, її структуру й обсяг.

У **першому розділі** «Теоретико-методологічні засади дослідження глобального громадянського суспільства» автор аналізує основні ідеї, концепції та

парадигми, які сформувалися в процесі наукового осмислення інституту глобального громадянського суспільства.

У підрозділі 1.1. «Стан дослідження глобального громадянського суспільства як концепту політичної науки» дисертантка представляє детальний аналіз праць вітчизняних і зарубіжних учених, які вивчали глобальне громадянське суспільство. Основою для вивчення цього інституту є розвідки сучасних дослідників громадянського суспільства: Дж. Александера, Е. Арато, Ю. Габермаса, Е. Геллнера, Б. Геремека, Е. Гідденса, Р. Дарендорфа, Л. Даймонда, Дж. Кіна, Дж. Когена, Р. Патнема, Н. Роземблюм, П. Розанвалона, А. Селігмана, Е. Шілза, Ф. Шміттєра та ін., а також українських дослідників О. Горбаня, М. Гурицької, Г. Зеленько, М. Калініченка, А. Карася, А. Колодій, С. Куцепал, М. Михальченка, Я. Паська, О. Чувардинського та ін.

Проблематика сутності, функціонування та еволюції глобального громадянського суспільства започаткована у дослідженнях Х. Анхейєра, У. Бека, Х. Булла, М. Гласіуса, Дж. Гольдстайна, Д. Еберлі, В. Іноземцева, М. Калдора, Дж. Кейна, Е. Мак-Грю, К. Мацуурі, М. Уайта та ін. Визначальними працями у вивченні глобального громадянського суспільства як складової глобального врядування стали розробки Д. Гелда, К. Мерфі, Дж. Брайтвайта, Дж. Мітлмана та ін. Із-поміж українських дослідників проблематики доцільно відзначити праці В. Бебика, М. Буника, В. Буряка, Р. Войтович, М. Здоровеги, О. Кіндратець, Н. Конон, Н. Палас, О. Полторакова, В. Співака, В. Степаненка, К. Трими.

Вивченню діяльності міжнародних недержавних суб'єктів громадянського суспільства присвячено дослідження Д. Казарінової, В. Кувалдіна, О. Новакової, С. Сидоренко та ін. Суб'єктний склад глобального громадянського суспільства вивчався Т. Бельською, М. Буником, У. Ільницькою. Окрема група наукових розвідок присвячена новому типу людини – глобальній (В. Мельник). Глобальна демократія вивчалася Р. Войтович, В. Воропаєвою, Д. Гелдом, С. Мотреном та ін.

Лобіювання на міжнародній арені як один із політичних механізмів глобального громадянського суспільства представлений розвідками І. Аверкієва, В. Васильєвої, О. Кушніренка, О. Дягілева, О. Любімова, О. Наумова, О. Сергуніна, І. Сибіги, Є. Тихомирової та ін. Глобальний громадський активізм є предметом наукових розвідок А. Драшкович, Т. Кремень, Г. Рейнольда, Н. Хоми, С. Шомової.

Перспективи формування глобального громадянського суспільства аналізується Е. Афоніним, Т. Бельською, Н. Хомою, Т. Цимбалом та ін. Інтеграція вітчизняного громадянського суспільства у глобальну систему співпраці вивчається Н. Березко, В. Боженар, Л. Козак, С. Кругликом, Ф. Рудичем, В. Степаненком та ін.

У підрозділі 1.2. «Глобальне суспільство та глобальна людина: визначення місця у сучасній політичній системі» автором підкреслюється концептуальна невизначеність поняття «глобальне громадянське суспільство». Основними методологічними підходами у аналізі сутності глобального громадянського суспільства є підходи до нього як: 1) соціального феномена, що постійно розвивається; незавершеного проекту, який об'єднує розвинуті та нерозвинуті взаємозв'язані мережі, акторів, які самоорганізуються через межі з усвідомленою метою об'єднати світ по-новому; 2) історичної фази розвитку громадянського

суспільства в епоху глобалізації; глобального автономного простору громадської й організаційної активності в епоху глобалізації; 3) явища, споріднені з процесами глобалізації; суперечливий характер глобалізації поєднує й оптимістичні можливості міжнародної економічної кооперації, розширення свободи комунікації та інформації, і гострі проблеми нерівності економічного розвитку різних країн.

Нові форми взаємодії між суб'єктами суспільного розвитку породжують нові соціальні інститути, виникає глобальна кооперація, яка передбачає налагодження глобального партнерства. Глобальне суспільство постає як взаємопов'язана на основі реалізації спільних потреб та інтересів сукупність країн і народів, певна мережа самопідтримуваних транснаціональних зв'язків і відносин.

Глобальне громадянське суспільство вказує на перехід від національно-державних форм вироблення громадянських ініціатив до наднаціональних форм утвердження громадянських ініціатив. Але попри те, що глобальне громадянське суспільство претендує на ознаку загальнопланетарності, сьогодні воно обмежене в просторі, оскільки є регіони, де національне громадянське суспільство відсутнє чи лише зароджується, що відповідно унеможлиблює інтеграцію у загальнопланетарний громадянський процес.

У підрозділі 1.3. «Суб'єктний склад глобального громадянського суспільства» суб'єктами визначаються низка транснаціональних недержавних акторів (міжнародні неурядові організації, громадські і бізнес-ініціативи, коаліції, громадські рухи, громади та ін.). Слід констатувати зростання ролі й окремої людини («людини транснаціональної», «людини глобальної»), світосприйняття якої виходить за межі державних кордонів, зорієнтоване на планетарні проблеми, базується на комунікаційній відкритості планетарного масштабу. Доводиться, що роль людини (громадський активізм) у глобальному громадянському суспільстві стрімко зростає саме завдяки інформаційно-комунікаційним технологіям. Автор акцентує на: людині як акторі глобальної співпраці; уможливленні інтеграції індивідів на основі інтерактивних мережевих форм спілкування; формуванні людини як вагомого актора глобального громадянського суспільства завдяки технологічним досягненням.

У висновках до першого розділу визначається, що глобальне суспільство є спільною діяльністю людей, сукупністю відносин, яка формується внаслідок реалізації спільних інтересів і виробництва спільних благ на глобальному рівні. Глобальне громадянське суспільство проявляється у активності громадськості, спрямованій на: вирішення наднаціональних проблем; транскордонне спілкування; глобальну організацію; надтериторіальну солідарність. Його насамперед характеризує свідома самоорганізація громадськості та здійснення транснаціональної діяльності поза владними структурами, а завдяки різноманітним формам транскордонного громадянського активізму «людина глобальна» може стати головним суб'єктом глобального громадянського суспільства.

У розділі 2 «Політичні механізми формування глобального громадянського суспільства» автором досліджується сутність політичного механізму становлення глобального громадянського суспільства та вивчаються різноманітні практики громадянського активізму (творчі акціоністські практики, міжнародний громадянський лобізм та ін.).

У підрозділі 2.1 «Глобальний громадський активізм: зміст і форми прояву» глобальний громадський активізм розглядається як участь людей та їх організованих груп у суспільно-важливих сферах діяльності на безоплатній основі. У планетарному масштабі проявляється як у класичних формах активності суб'єктів глобального громадянського суспільства (марші, маніфестації, пікети і под.), так і у різноманітних формах громадсько-політичного акціонізму (флешмоб, перфоманс, інсталяція, стріт-арт, гепенінг та ін.), кібер-активізм (хактивізм), медіа-активізм (онлайн-петиції, блогінг, твіти / ретвіти, хештегування інформації, твіт-шторми тощо). Глобальний громадський активізм можливий за наявності певних передумов: чіткої громадської позиції, громадської ініціативи, високого рівня громадянської компетентності та відповідальності. Активізм глобального громадянського суспільства проявляється у громадському контролі, громадському моніторингу, громадському тиску та под.

У підрозділі 2.2. «Міжнародний громадський лобізм: проблемне поле, механізм реалізації та оцінка ефективності» міжнародний громадський лобізм визначається автором як взаємодія недержавних акторів щодо аргументації вимог і тиску для їх імплементації на уповноважені міжнародні структури щодо рішень у глобальній політиці. Його суб'єктами виступають транснаціональні актори (насамперед, міжнародні неурядові організації), а об'єктами – організації та установи, що ухвалюють рішення, які торкаються інтересів світової спільноти або її окремих сегментів. Методом міжнародного громадського лобізму є насамперед інформаційний вплив (тиск) на суб'єктів прийняття міжнародних рішень (експертні оцінки, опитування громадської думки, організація твіт-штормів, поширення соціальними мережами хештегів і под.). Завданням громадського лобізму у глобальному форматі автор вбачає відстоювання інтересів невинного характеру (некомерційного) сектора, широких громадських чи групових інтересів членів груп (екологісти, мігранти тощо) та ін. Дисертантка звертає увагу на те, що не зважаючи на те, що бізнес-лобізм на сьогодні є найактивнішим сегментом лобістської глобальної практики, активність громадського лобіювання невпинно нарощується упродовж останніх десятиліть. Утім, більшість громадських ініціатив так і залишаються непоміченими владою з причин: 1) недостатнього чи невмілого лобіювання питання; 2) відсутності потужної коаліції зацікавлених організацій для посилення тиску. Чимало громадських структур, лобіюючи питання, починають із вуличних акцій, натомість запорука перемоги – у дослідженнях, які забезпечують доказову базу для тиску на уповноважені структури.

У висновках до другого розділу визначено, що політичний механізм глобального громадянського суспільства є конструйованою недержавними суб'єктами політики системою практик, призначеною для реалізації громадських ініціатив, яка має визначену структуру, унормована правом, опирається на певні методи, засоби й інструменти впливу на суб'єктів та об'єкти глобальної політики. Це механізм, застосовуваний транснаціональними громадськими акторами, системно об'єднаними глобальною мережевою взаємодією. До складових цього механізму віднесено різноманітні практики громадського активізму (творчі акціоністські практики, міжнародний громадський лобізм та ін.).

У розділі 3 «Комунікативні практики як шлях формування глобального громадянського суспільства» досліджено новітні форми комунікації, які уможливають формування та функціонування громадянського суспільства. Автор досліджує сучасні форми медіа-активізму, а також технології громадського краудсорсингу та громадського краудфандингу.

У підрозділі 3.1. «Значення новітніх (електронних) форм комунікації для становлення громадянського суспільства глобального типу» автором звертається увага на вплив інформаційно-комунікаційних технологій на глобалізацію громадянського суспільства (інформаційна глобалізація). У роботі охарактеризовано значення комунікаційної революції для суб'єктів глобального громадянського суспільства: доступ до інформаційних ресурсів, оперативне подання інформації, обмін досвідом і налагодження партнерських контактів за кордоном, можливості поширення власної діяльності на велике коло людей, об'єднання у мережі для підготовки та координації заходів, швидкий пошук фінансової й інформаційної підтримки своєї діяльності і под. Доведено, що глобальний формат громадянського суспільства твориться завдяки Інтернет-спільноті як співтовариству, що виникає та функціонує у мережі з метою реалізації інтересів його членів. В умовах розвитку е-демократії вікі-проекти, чати, форуми, соціальні мережі тощо посилюють вплив на суспільне життя, сприяють зміні політичної структури суспільства, посилюючи вплив інститутів глобального громадянського суспільства. Інтернет-медіа створюють нові інформаційні практики (блогерство, стрім-трансляції та ін.).

У підрозділі 3.2. «Краудсорсинг і краудфандинг (спільнокошт) як технології мобілізації людських і фінансових ресурсів у проектах глобального громадянського суспільства» автор розкриває потенціал краудсорсингу («використання ресурсів натовпу») для вирішення завдань громадського сектора. Як показано у дисертації, громадський краудсорсинг дозволяє мобілізувати людські ресурси за допомогою інформаційних технологій із метою вирішення суспільно значимих завдань. Для успішності краудсорсингу вирішальною є не лише роль Інтернету (як технічного засобу), а насамперед соціальних мереж (як результату певної діяльності людей). Перевага краудсорсингу у тому, що знання та зусилля, сукупно використовувані, істотно перевищують знання та зусилля кожної окремої людини (ефект синергії). У дисертації показано, що краудсорсинг є проявом т. зв. відкритого (масового) співробітництва як колективної діяльності над одним проектом за умови самостійної участі кожного з учасників. Технологія краудсорсингу представлена як активний «громадянський опір» щодо певних державних практик, ініціатив або інститутів; вона дозволяє залучити до публічного управління, за допомогою віртуального інформаційного простору активних, інноваційно мислячих громадян, які просувають нові й потенційно ефективні ідеї.

Автором доводиться значимість для практичного втілення проектів глобального громадянського суспільства різноманітних форм електронного фандрайзингу, пов'язаного з мобілізацією фінансових ресурсів. Таким чином, значна частина суспільно значимих проектів залишається нереалізованими через відсутність активів. Але сьогодні реалізація проектів глобальної співпраці уможливується завдяки краудфандингу як колективній співпраці людей, які

добровільно об'єднують свої фінансові або інші ресурси разом (переважно за допомогою Інтернет-технологій), щоб підтримати зусилля інших людей або організацій. Автор аргументує переваги краудфандингу для реалізації проектів глобального громадянського суспільства, насамперед: швидкість виділення коштів (термін збору коштів чітко визначений); прозорість інформації щодо проекту, підзвітність і відповідальність відповідальних за реалізацію проекту суб'єктів перед спільнотою. За допомогою краудфандингу відбувається трансформація накопиченого соціальними мережами соціального капіталу в капітал фінансовий.

У висновках до третього розділу визначено, що розвиток інформаційно-комунікаційних технологій є найзначимішим чинником, який впливає на глобалізацію громадянського суспільства.

Доведено, що краудсорсинг і краудфандинг є новітніми ефективними способами широкої громадської участі у соціально-економічному та політичному житті. Вони можуть стати засобами реалізації громадських ініціатив, адже нові технології уможливили віддалену інтерактивну взаємодію. Поява краудсорсингу та краудфандингу відображає новий характер колективних форм поведінки та сутності соціальних змін; їх краудфандингу – це мотиви, які спонукають людей безкорисливо (чи за символічну подяку) інвестувати у проекти свої знання та фінанси.

У розділі 4 «Перспективи становлення глобального громадянського суспільства у світовому масштабі та місце України в глобальному вимірі громадянської співпраці» автором досліджено чинники, які позитивно та негативно впливають на еволюцію глобального громадянського суспільств, а також проаналізовано місце та роль вітчизняного «третього сектора» у реалізації суспільно значимих завдань глобального масштабу.

У підрозділі 4.1. «Оцінка перспектив формування глобального громадянського суспільства» автор визначає чинники, які позитивно впливають на еволюцію глобального громадянського суспільства, зокрема: а) активізація різноманітних глобальних криз, які зумовлюють появу загальних інтересів і можуть продукувати усвідомлення єдиної ідентичності в усіх громадян світу; б) глобально важливі рішення вимагають асоційованої дії на глобальному рівні; в) зростає зацікавленість людей у забезпеченні особистісної та планетарної безпеки; г) еволюція інформаційного суспільства, поява незатратних способів транскордонного спілкування, зростання ролі Інтернету; г) завдяки глобальній громадянській співпраці недержавних суб'єктів уможливорюється створення єдиної бази пропозицій і критики щодо певних глобальних питань і под.

Визначено основні застереження щодо реалістичності розбудови глобального громадянського суспільства: а) для пересічної людини не є характерне глобальне мислення, вона радше сконцентрована на локальних проблемах; б) у глобальному громадянському вимірі нівелюється невелике, локальне утворення, прерогатива надається великому організму; як наслідок – знецінюється самотність й індивідуальність певної території (територій); в) відбувається нав'язування чужорідних, невластивих принципів врядування, диктування правил гри, насаджування чужорідних моделей політичної (і не тільки) культури; сформувати єдиноприйнятні цінності для єдиного земного суспільства проблематично, бо в

кожної нації є власні пріоритети та переконання; діалог культур є ускладненим, крос-культурна взаємодія не має загальної підтримки; г) традиції громадського активізму розвинуті у країнах Північної Америки, Західної Європи, а у інших, зазвичай, густонаселених, регіонах громадянське суспільство не є розвинене; надто відмінні у різних країнах традиції демократичної громадянської участі; г) існування різних культурних полюсів, подекуди категоричне небажання приймати іншу, культурно-відмінну, сторону (міжнародний тероризм, релігійний екстремізм та ін. прояви); д) неосвіченість великої частини населення, розрив у доходах, нерівність доступу до соціальних, економічних, освітніх послуг, інші соціальні проблеми закономірно породжують відмінні інтереси народів планети; е) за величезної прірви у соціальних показниках країн світу, культурної відмінності між народами, спостерігається деяка байдужість одних країн (розвинутої економіки) до проблем інших (особливо країн, що розвиваються).

У підрозділі 4.2. «Інтеграція вітчизняного громадянського суспільства у глобальну систему співпраці» автором проаналізовано процес трансформації вітчизняних громадянських інститутів під впливом глобальних інституцій, результатом якого є поступова інтеграція українських асоціацій, фондів і рухів до глобального середовища, а також поширення в Україні діяльності міжнародних мережевих громадянських ініціатив. Інтеграція вітчизняного громадянського суспільства у глобальне відбувається за: 1) нестабільної структури фінансування (фрагментарні пожертви приватних місцевих та іноземних донорів, мізерна підтримка держави); 2) відсутності у свідомості широкої громадськості однозначного сприйняття міжнародних громадських ініціатив як дієвого способу представництва та захисту власних інтересів; населення ставиться недовірливо-скептично і до багатьох міжнародних неурядових організацій, вбачаючи у їхній діяльності переслідування цілей, відмінних від задекларованих.

У висновках до четвертого розділу визначено, що формування глобального громадянського суспільства, є відповіддю на глобальну кризу як всеосяжне явище, яке зачіпає життєво важливі інтереси всіх народів і країн світу, породжене загальними законами існування та розвитку людства. Подолати глобальну кризу силами однієї держави неможливо, потрібне загальнопланетарне співробітництво. Глобальне громадянське суспільство має еволюційну перспективу, але на шляху до його формування є низка як активізуючих чинників, так і перешкод.

Вітчизняні громадські структури активні у міжнародній взаємодії, насамперед, задля привернення уваги світової громадськості до внутрішньо– та зовнішньополітичних проблем України. Впливовим вітчизняний «третій сектор» на глобальному рівні буде за умови постійного формування позицій і пропозицій щодо розв'язання проблем глобального масштабу.

У висновках автором сформульовано основні результати дослідження, наведено теоретичні узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми – осмислення політологічного підходу до глобального громадянського суспільства, політичних механізмів його формування та оцінки перспектив розвитку.

Сучасні глобальні зміни пов'язані зі зростанням рівня взаємопов'язаності та взаємодії між людьми, суспільствами, організаціями усієї планети. Формується

глобальне суспільство – інтеграційна форма діяльності людей, сукупність мережеских відносин, сформованих реалізацією спільних інтересів і виробництвом спільних благ на глобальному рівні; це сукупність спільнот, взаємопов'язаних спільними потребами та інтересами. Суперечливість глобального суспільства: хоч зараз люди мають якнайбільше спільного, відмінності між ними набули вражаюче контрастних форм. Глобальне суспільство формується завдяки появі низки глобальних компонентів (комунікацій, економіка, культура, наука, мова, уніфікація стилю життя тощо).

У визначенні концепту «глобальне громадянське суспільство» сьогодні відсутня єдність. Основними методологічними підходами у його аналізі є: 1) розгляд як еволюціонуючого соціального феномена, який об'єднує розвинуті та нерозвинуті взаємозв'язані мережі, акторів, які самоорганізуються через межі; 2) аналіз як історичної фази розвитку громадянського суспільства в епоху глобалізації. Глобальне громадянське суспільство – це конгломерат груп і рухів та інших акторів, об'єднаних певним перспективним баченням глобальних відносин. Головною його характеристикою є свідомо самоорганізація громадянськості та здійснення їх транснаціональної діяльності поза владними структурами. Детермінантами розвитку глобального громадянського суспільства виступають інформаційні планетарні потоки, соціальні мережі, громадський активізм і под. Таким чином, глобальне громадянське суспільство формується у відповідь на виклики глобалізації. Воно проявляється у активності транснаціональної громадськості, спрямованої на: вирішення наднаціональних проблем, транскордонне спілкування, глобальну організацію, надтериторіальну солідарність.

Глобальне громадянське суспільство є сферою діяльності транснаціональних недержавних акторів, системою організацій, громадських і бізнес-ініціатив, коаліцій, громадських рухів, громад, громадян. Його основа – міжнародні неурядові організації, які слугують альтернативними чи неофіційними каналами спілкування у світовому співтоваристві. До інфраструктури глобального громадянського суспільства входять різноманітні асоціації, групи інтересів, некомерційні та благодійні асоціації, а також менш формальні та стійкі форми соціальної організації (соціальні мережі, діаспори, соціальні форуми, тимчасові об'єднання і мережі та под.). Окремо доцільно акцентувати увагу з на такому суб'єкті глобального громадянського суспільства як індивідуальні особи («людина глобальна», «людина транснаціональна»); людина постає як новітній актор глобального громадянського суспільства завдяки досягненням інформаційно-комунікаційних технологій. Але щоб голос окремої особистості був почутий, необхідна потужна соціальна кооперація, базована на розумінні глобальних загроз і потребі корпоративної згуртованості задля їх розв'язання чи пом'якшення.

Політичний механізм формування глобального громадянського суспільства – це конструйована недержавними суб'єктами політики система практик, призначена для реалізації громадських ініціатив, яка має визначену структуру, унормована правом, опирається на певні методи, засоби й інструменти впливу на суб'єктів та об'єкти глобальної політики. Це механізм, застосовуваний транснаціональними громадськими акторами, системно об'єднаними глобальною мережевою взаємодією.

До складових цього механізму ми відносимо різноманітні практики громадського активізму (міжнародний громадський лобізм, творчі акціоністські практики суспільно-політичного спрямування та ін.).

Важливим чинником, який впливає на глобалізацію громадянського суспільства, є еволюція комунікативних практик, яка уможливила доступ до інформаційних ресурсів, оперативне інформування, обмін досвідом і налагодження партнерських контактів за кордоном; це уможливило поширення власної діяльності на велике коло людей. Доведено, що глобальний формат громадянського суспільства твориться завдяки Інтернет-спільноті як співтовариству, що виникає та функціонує у мережі з метою реалізації інтересів його членів. В умовах розвитку е-демократії вікі-проекти, чати, форуми, соціальні мережі тощо посилюють вплив на суспільне життя, сприяють зміні політичної структури суспільства, посилюючи вплив інститутів громадянського суспільства. Ідеї суб'єктів глобального громадянського суспільства просуваються насамперед через Інтернет-медіа, які створюють нові інформаційні практики (блогерство, стрім-трансляції та ін.). У «глобального громадянина» поступово виробляється культура медіа-активізму як форми громадсько-політичної діяльності, спрямованої на досягнення суспільної реакції внаслідок створення альтернативних джерел формування новин. Унаслідок нових комунікативних практик реалізуються проекти сучасної публічної дипломатії у вигляді способу впливати на міжнародну ситуацію та зарубіжну аудиторію через неурядові організації. Механізми, які використовують ці актори для спілкування з громадами світу, застосовують нові глобальні технології у режимі реального часу (наприклад, поширення певних хештегів зі закликами до світової спільноти). Кіберкомунікація знижує витрати на організацію суспільної дії, водночас пришвидшуючи її.

Краудсорсинг і краудфандинг можуть стати засобом реалізації громадських ініціатив, оскільки уможливлюють віддалену інтерактивну взаємодію. Громадський краудсорсинг дозволяє мобілізувати людські ресурси за допомогою інформаційних технологій. Його перевага у тому, що знання та зусилля, сукупно використовувані, істотно перевищують знання та зусилля кожної окремої людини. Аргументовано значимість для практичного втілення проектів глобального громадянського суспільства різноманітних форм електронного фандрайзингу, пов'язаного з мобілізацією фінансових ресурсів. Реалізація проектів глобальної співпраці уможливлюється завдяки краудфандингу як добровільному об'єднанню людьми фінансових або інших ресурсів задля підтримки зусиль інших людей або організацій. Громадський краудсорсинг і краудфандинг відображають новий характер колективних форм поведінки та сутності соціальних змін.

Попри новітні комунікативні практики глобальні громадські структури ще не стали вагомими міжнародними акторами, здатними створити рівноправну альтернативу конгломерату інших суб'єктів міжнародної взаємодії. Незважаючи на відмінності між народами, демократично налаштовані спільноти об'єднані намірами співпраці поверх державних кордонів, відкритістю, прагненням до загальнолюдських (універсальних) цінностей. Однак глобальне громадянське суспільство на сьогодні можна розглядати як значимий проект і потенційну соціальну реальність, у наближенні якої визначальною є роль комунікаційних

процесів. Щоб утвердитися у планетарному масштабі, громадянське суспільство має бути активним, застосовувати сучасні економічні механізми, інновації, широко послуговуючись новітніми інформаційними технологіями: до глобального ефекту – через дієві комунікативні практики. Сьогодні глобальне громадянське суспільство ще не можна визначити як усталену реальність, але воно є суспільно значимим перспективним проектом, конгломератом груп і рухів, об'єднаних певним баченням ідеалів побудови справедливих відносин громадян і держави.

Інтеграція вітчизняного громадянського суспільства у глобальне відбувається за: 1) нестабільної структури фінансування (фрагментарні пожертви приватних місцевих та іноземних донорів, мізерна підтримка держави); 2) відсутності у свідомості широкої громадськості однозначного сприйняття громадських ініціатив як дієвого способу представництва та захисту власних інтересів; населення ставиться недовірливо-скептично і до багатьох міжнародних неурядових організацій; 3) деякої інтровертності українців (тяжіння до малих груп (родини, братства, клану, громади), ніж до великих (партії, організації національного рівня) груп); утім, бурхливі події в Україні у 2013–2015 роках згуртували громадськість в она дедалі активніше інтегрується у глобальний громадянський простір. Впливовим вітчизняний «третій сектор» на глобальному рівні буде за умови постійного формування позицій і пропозицій щодо розв'язання проблем глобального масштабу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Нерубашенко І. Теоретико-методологічні засади аналізу концепту «глобальне громадянське суспільство» / І. Нерубашенко // Вісник Львів. нац. ун-ту. Серія: «Філософ.-політолог. студії». – 2015. – Вип. 6. – С. 188–193.
2. Нерубашенко І. Людина як суб'єкт глобального громадянського суспільства / І. Нерубашенко // Панорама політологічних студій: наук. вісник Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту. – Рівне : РДГУ, 2015. – Вип. 13. – С. 27–33.
3. Нерубашенко І. Суб'єктний склад глобального громадянського суспільства: аналіз підходів / І. Нерубашенко // Вісник Дніпропетр. ун-ту. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. – 2015. – № 1. – С. 137–143.
4. Нерубашенко І. Можливості краудсорсингу у реалізації проектів глобального громадянського суспільства / І. Нерубашенко // European political and law discourse. – 2015. – Vol. 2. – Issue 3. – С. 78–82.
5. Нерубашенко І. Електронні комунікативні практики як шлях до формування глобального громадянського суспільства / І. Нерубашенко // Вісник Львів. ун-ту. Серія: «Філософ.-політолог. студії». – 2015. – Вип. 7. – С. 297–303.
6. Нерубашенко І. Україна в процесах глобалізації / І. Нерубашенко // Актуальні питання зовнішньої політики України: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. 13 грудня, 2013 року. – Одеса, 2013. – С. 133–135.

7. Нерубашенко І. Глобальне громадянське суспільство як реальність третього тисячоліття, що еволюціонує / І. Нерубашенко // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (31 жовтня 2015 р., Полтава) [«Гуманітарне знання у соціально-правовому дискурсі»]. – Полтава : ТОВ «Техсервіс», 2014. – С. 110–112.

8. Нерубашенко І. Краудсорсинг в політичних проектах / І. Нерубашенко // Всеукраїнська науково-практична Інтернет-конференція «Гуманітарний всесвіт: люди, ідеї, події», Львів, 2014. – Режим доступу : <http://ubgd.lviv.ua/moodle/mod/folder/view.php?id=8329>

9. Нерубашенко І. Глобальне громадянське суспільство / І. Нерубашенко // Сучасна політична лексика : енциклопед. словник-довідник / [І. Я. Вдовичин, Л. Я. Угрин, Г. В. Шипунов та ін.]; за наук. ред. Хоми Н. М. – Л. : «Новий Світ-2000», 2015. – 396 с. – С. 55.

10. Нерубашенко І. Значення технології краудсорсингу у формуванні глобального громадянського суспільства / І. Нерубашенко // Комунікація і дисконунікація в умовах розвитку сучасного інформаційного суспільства: зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конф. 24 квітня 2015 р., Чернівці / відп. ред. В. П. Фісанов. – Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2015. – 128 с. – С. 90–92.

11. Нерубашенко І. Мережева комунікація як передумова становлення глобального громадянського суспільства / І. Нерубашенко // Матеріали міжн. наук.-практ. конф. (Одеса, 13-14 березня 2015 р.) [«Україна і світ у третьому тисячолітті : політичний, економічний, правовий та культурний виміри»]. У 2-х ч. – Ч. 1. – 2015. – Одеса : ДВНЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міжнародний Вишеградський Фонд, 2015. – С. 175–177.

12. Нерубашенко І. Підходи до розуміння сутності глобального громадянського суспільства : Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (14 квітня 2015 р., Луцьк) [«Політологічні читання імені професора Богдана Яроша»]. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – Вип. 4. – 254 с. – С. 113–115.

13. Нерубашенко І. Суб'єкти глобального громадянського суспільства: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. участю (14–15 травня 2015 р., Житомир – Вінниця) [«Модернізація соціогуманітарного простору: історичні виклики та перспективи»]. – Вінниця : ФОП Кодзун Д. Ю., 2015. – С. 296-298.

14. Нерубашенко І. «Глобальне село» / І. Нерубашенко // Політологія : сучасні терміни і поняття : короткий навч. словник-довідник. – 4-е вид., виправ. та доповн. / укладач В. М. Піча; наук. ред. Л. Д. Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми. – Л. : Новий світ-2000, 2015. – 516 с. – С. 62.

15. Нерубашенко І. Глобалізм / І. Нерубашенко // Політологія : сучасні терміни і поняття. короткий навч. словник-довідник. – 4-е вид., виправ. та доповн. / укладач В. М. Піча; наук. ред. Л. Д. Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми. – Л. : Новий світ-2000, 2015. – 516 с. – С. 61.

16. Нерубашенко І. Глобальна людина / І. Нерубашенко // Політологія : сучасні терміни і поняття : короткий навч. словник-довідник. – 4-е вид., виправ. та доповн. / укладач В. М. Піча; наук. ред. Л. Д. Климанської, Я. Б. Турчин, Н. М. Хоми. – Л. : Новий світ-2000, 2015. – 516 с. – С. 61.

АНОТАЦІЯ

Нерубашенко І. А. Глобальне громадянське суспільство: шляхи формування та перспективи розвитку. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.02 – політичні інститути та процеси. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Одеса, 2015.

Досліджуються перспективи та перешкоди формування глобального громадянського суспільства як наднаціональної форми громадського активізму, спрямованої на вирішення наднаціональних проблем, транскордонне спілкування, глобальну організацію та солідарність. Обґрунтовано, що глобальне громадянське суспільство не можна розглядати як усталену реальність, але воно є суспільно значимим перспективним проектом, формується як конгломерат груп і рухів, об'єднаних ідеалом міжнародного партнерства. Розкрито вплив глобалізаційних трансформацій на глобальну кооперацію. Доведено зростаючу роль людини у глобальному громадянському суспільстві (медіа-активізм, кібер-активізм, арт-активізм, публічна дипломатія тощо). Запропоновано наукові підходи до розуміння громадського краудсорсингу та краудфандингу.

Ключові слова: глобалізація, глобальне суспільство, громадянське суспільство, глобальне громадянське суспільство, політичний процес, громадський активізм, громадський лобізм, «людина глобальна», комунікативні механізми, краудсорсинг, краудфандинг.

АННОТАЦИЯ

Нерубашенко И. А. Глобальное гражданское общество: пути формирования и перспективы развития. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание научной степени кандидата политических наук по специальности 23.00.02 – политические институты и процессы. – Государственное учреждение «Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского», Одесса, 2015.

Исследуются перспективы и препятствия формирования глобального гражданского общества как наднациональной формы гражданского активизма, направленной на решение наднациональных проблем, трансграничное общение, глобальную организацию и солидарность. Обосновано, что глобальное гражданское общество нельзя рассматривать как устойчивую реальность, но оно является общественно значимым перспективным проектом, формируется как конгломерат групп и движений, объединенных идеалом международного партнерства. Раскрыто влияние глобализационных трансформаций на глобальную кооперацію. Доказано растущую роль человека в глобальном гражданском обществе (медиа-активизм, кибер-активизм, арт-активизм, публичная дипломатия и т. д.). Предложены научные подходы к пониманию общественного краудсорсинга и краудфандинга.

Ключевые слова: глобализация, глобальное общество, гражданское общество, глобальное гражданское общество, политический процесс, гражданский активизм, общественный лоббизм, «человек глобальный», коммуникативные механизмы, краудсорсинг, краудфандинг.

SUMMARY

Nerubashchenko I. A. Global civil society: the ways of formation and development perspectives. – Manuscript.

Thesis for the Ph. D. degree in political science, specialty 23.00.02 – political institutions and processes. – South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky, Odessa, 2015.

The perspectives of formation of global civil society and hindances in the realization of this process are studied. It is proved that global civil structures still have not become significant international actors, capable of creating an equitable alternative to the conglomeration of other subjects of international relations. It is substantiated that global civil society still cannot be regarded as a well-established reality, although it is a socially important and perspective project, a conglomeration of groups and movements, conjoined by common ideals in the construction of partner relationships on the international scene. It is underlined that global civil society should be opportunely regarded both as an ideal, project and potential social reality.

The influence of globalization transformations upon global cooperation is revealed, anticipating the establishment of global partnership, despite the serious differences between peoples. It is proved that the role of a single human being is enhanced in the global civil society with the help of digital communication technologies (media-activism, cyber-activism, art-activism, various forms of public diplomacy etc.). Scientific approaches to the potential of technologies of civil crowdsourcing and crowdfunding are proposed.

It is proved that global civil society is: 1) a set of structures (a global conglomeration of private, non-governmental organizations), separate from the state, supranational and natin-state organizations, as well as individuals with clearly defined civic stance; 2) common networking activity for the realization of interests and production of common benefits at the global level. Global civil society is defined as a supranational form of civil activism, aimed at solving of supranational problems, cross-border communication, supraterritorial solidarity etc.

The subjective composition of global civil society is analyzed as a system of transnational non-state actors (non-state and non-governmental organizations, civil and business initiatives, civil movements, communities, and separate citizens («transnational human beings»). Main reasons of the establishment of global civil society are analyzed, along with obstacles on the way of its development.

Political, social, and economic theories are interpreted, which relate to the articulation of conceptual grounds of the modern political science concept of global civil society; the conceptual understanding becomes important, which will unite all existing

scientific theories in the new cognition of roles and capacities of society in the global governance.

It is argued that global civil society appears in response to the challenges of globalization. It is proved that its formation has been triggered by the global crisis as overarching phenomenon, which concerns vital interests of all peoples and countries in the World and has been generated by general laws of the development of mankind.

The dissertation has substantiated the impact of foreign factors upon the transformation of civic institutes in Ukraine, resulting in the integration of its actors into the global environment.

Key words: globalization, global society, civil society, global civil society, political process, public activism, public lobbyism, «global human», communicative mechanisms global society, global civil society, public activism, crowdsourcing, crowdfunding.